

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Našim sadjarjem!

(Spisal Viktor Rohrmann.)

Letos obrodilo je sadno drevje po vsej našej domovini in sosedni Štajerski prav dobro. Obžalovati je le, da sadjarjem ni možno svežo sadje v denar spraviti, kakor so to že par let sem lahko storili. Na Virtemberškem, Bavarskem, Hesenskem, v Renski Palaciji in v Švici obrodilo je namreč po došlih poročilih letošnjo leto sadno drevje, posebno jabolka in hruške tako, da se drevje v pravem pomenu besede lomi pod težo prepolnega sadja. Že od leta 1847 se tamošnji ljudje ne vedo take letine spomniti. — Ker voznina iz teh dežel znaša le od 30—100 mark za vagon svežega sadja, iz naše domovine pa 396 in iz sosedne južne Štajerske celo 415 mark, ni misliti, da bi naše sadje konkurirati moglo onemu iz zgoraj imenovanih dežel. Posebno pa še radi tega ne, ker je letošnja cena na Nemškem nečuvveno nizka. Pred seboj

imam oficijalni „Obstpreiszettel“ Virtemberški. Po oficijalnih teh izvestjih, uposlanih od takozvanih „Marktmeisterämter“ iz raznih mest, bila je 22. t. m., tedaj z minulo soboto cena lepih jabolk za mošt: v Stuttgartu 300 mark, v Metzingenu in v Rudolfszelli 250 mark in v Friedrichshafenu celo samo 160 mark za vagon. Torej nikjer približno toliko, kolikor samo voznina od nas do tjakaj stane. Ako bi kdo utegnil o istinitosti navedenega dvomiti, povabim istega, da se osobno o oficijalnem tem izvestji v moji pisarni prepriča.

Vprašanje nastane tedaj, kaj naj naši sadjarji s sadjem store?

Po predstoječem preostaja jim le:

1. ali, da sami jabolčnik napravljajo, ali pa
2. da sadje posuše.

Kot domoljub svetovati moram seveda prvo. Morebiti venderle še ni prepozno, da se toli prevladajočemu žganjopitju konec stori ali vsaj zatornica napravi, opozarjoč mlajšo generacijo na jako zdravo pijačo — jabolčnik. Priporočam na-

Podlistek.

Družbe rokodelskih pomočnikov po Nemškem in še marsikaj družega.

(Iz popotne torbe slovenskega rokodelskega pomočnika.)

Lepo podjetje, ki se snuje v Novem Mestu na korist rokodelcev, daje mi povod, da povem v „Dolenjskih Novicah“ nekoliko o rokodelskih družbah na Nemškem, koder sem pred leti potoval in koder sem sam vžival korist takih družb.

Družbe rokodelskih pomočnikov niso nič novega, imajo jih že po vseh večih mestih. Kdor je ud le ene take družbe, vživa lahko dobrote tudi pri drugi družbi, kadar pride v mesto, kjer je katera. Pisec teh vrstic vpisal se je bil v celovško društvo, a ni se mu takrat nikakor še dozdevalo, koliko koristi mu vtegne to prinašati. Kakor je v prejšnjih, starih časih gnala potreba rokodelske pomočnike, da so „vandrali“ po svetu, tako je mene radovednost nagnila, da sem oprtal „roncel“ in naslonil se na krepko palico, ter za-

pustivši svojo slovensko domovino jo krenil najprvo v Trst. S Trsta sem se peljal po morji v Benetke zvečer ob 11. uri in dospel zjutraj ob 7. uri v mesto, katero je baje postavljeno na hraste. Med potjo sem se seznanil s slikarjem, ki mi je v Benetkah cela dva dneva razkazoval to in uno. Tu sem si ogledal cerkev sv. Marka, silno imenitno stavbo; pred njo stojé 4 pozlačeni konji. Šel sem gor na stolp, kamor je Napoleon I. jahal, kakor pravijo. S tega stolpa, okoli katerega leta vse polno golobov, sem videl celo mesto, ki ima med hišami mesto ulic morje, po katerem smučejo črni čolnički (gondole), tako hitro, kakor lastovice pri nas okoli stolpa cerkvenega. Videl sem znamenite slikarske galerije, palače dožev, t. j. nekdanjih beneških knezov, ki so stali na čelu beneške republike (ljudo-vlade), katero je bil Napoleon I. razrušil. Od Benetk krenil sem jo po železnici nekoliko južno po Italiji. Šel sem skozi Padovo v Verono, kamor sem se peljal s tako malo železnico, kakoršno nameravajo graditi iz Ljubljane v Kamnik. Dalje

pravo jabolčnika tudi kot poznavatelj virtemberških razmer. V mali tej kraljevini, broječi le dva milijona prebivalcev použije se toliko zdrave te pijače, da je bilo leta 1886 vsled pomanjkanja domačega sadja potrebno 13852 vagonov jabolk in hrušek v vrednosti 10 milijonov goldinarjev uvoziti. V tej deželi, kjer poznajo žganje le po imenu, so pa tudi jako lepo rašeni in krepki ljudje. Nek vojaški penzionist pravil mi je v Ulmu n/D., da je pri vojaških naborih v Virtemberskeji vedno več za vojaško službo sposobnih, nego se jih zahteva in mora na zadnje žreb odločiti, da se nobenemu krivica ne godi. — V interesu zdravja in dobrega imena našega ljudstva opozarjam torej našo velečastito duhovščino, gospode župane in druge domoljube po deželi, da naj kolikor mogoče s svojo veljavno besedo na naše ljudstvo uplivajo, da si bode jabolčnik napravljalo in se po možnosti tej priznani zdravej pijači privadilo. — Ker je pa za napravo jabolčnika treba mlinov in stiskalnic in si vsak posamičen kmetovalec tega orodja umisliti ne more, naj vsi vaščani k nakupu teh strojev*) pripomorejo in potem drug za drugemu jabolčnik napravljajo.

Ako pa utegne kdo več sadja imeti, kakor ga za domačo pijačo potrebuje, napravi naj si iz ostaline in to ne iz najslabejšega sadja krlhle ali sploh posušeno sadje. To posušeno, ako je mogoče dima prsto sadje, naj potem ali za domačo rabo ima ali pa trgovcem proda, ki se z nakupom posušenega sadja bavijo.**)

Iz „Slov. Nar.“.

*) V Ljubljani dobe se ti stroji pri gg. Detterji, Druškoviču in Terčeku.

***) Tudi jaz kupujem posušeno sadje.

proti jugu nisem nameraval hoditi, marveč sem se podal proti severju na južno Tirolsko. V Ali, mestu ob meji laški in tirolski, sem stopil zopet na avstrijsko zemljo. Tukaj so (bila sva dva tovariša), laški in avstrijski uradniki, financarji do dobrega pregledali; pokazati jim je bilo treba potne liste in vso prtljago. Ker sva imela vse v redu, šla sva nemotena dalje proti Tridentu. Do zdaj mi je bilo treba prenočevati po več ali manj dragih krčmah; v Tridentu naju je pa katoliška rokodelska družba drage volje sprejela pod streho v svojo hišo, kjer sva imela brezplačno dobro prenočišče. Mesto Trident je starodavno in leži med visokimi gorami. Od tukaj sva hotela s tovarišem po železnici pomakniti se v Inšpruk, glavno mesto Tirolske, a po prašanji finančnega ministra (žep) odločila sva se peš mahati jo dalje. Drugi dan sva došla v Bolcan; tukaj ima katoliška družba rokodelcev lepo hišo. Kdor od rokodelskih pomočnikov se tu oglasi, sme tri dni brezplačno prenočiti in dobi še hrane in vina.

Obrtnijske zadruge.

Pri varčnih Slovencih je navada, da shranijo najmanjšo stvarico, katero ravno ne rabijo, rekoč: „Čez sedem let vse prav pride“. Prav imajo. Mnoge stvari, zlasti rokodelski izdelki so po tem, da jih je vredno shraniti, ako niso človeku ravno potrebni ali po volji. Tudi stari cehi ali cunfti, ktere sicer nismo mogli shraniti kakor blago, zdaj zopet veljavo zadobivajo, in so neobhodno potrebni postali v korist rokodelskega stanu; posamezen rokodelec ne more si svojih pravic priboriti, ne more si koristiti nakloniti, ktere so v združenju in večini mogoče. — Kakor rečeno, malo reči je, ktere se enkrat zavržejo, da bi se res nikdar več ne rabile v tisti ali slični obliki. Stare cehe, stare rokodelske družbe zavrgli so bili pred trideseti leti skoro popolnoma; mislilo se je sploh, da cehi in kar je ž njimi v zvezi, zavirajo obrtnijski napredek. V letih 1850—1865 se je menda zoper stare cehe naj več prigovarjalo: ravno v tem času so pa stroji, tovarne, železnice, telegraf in druge modérne ali novošegne naprave obrtnijo in kupčijo z obrtnijskimi izdelki vse predrugačile. Vse je hrumelo začetkoma v fabrike, kar pa je še ostalo samostalnih rokodelcev, ti niso mogli več tekmovali s tovarnami in enačiti se ž njimi. Vel je pa v tistih letih tako zvani „liberalni“ duh, ki je hotel vse odstraniti, kar je bilo ustanovljeno v prejšnjih stoletjih; bilo je že zavoljo tega za nič, ker je bilo staro ali srednjeveško, kakor so se v zaničljivem pomenu izraževali. Radi tega so se morali umakniti stari cehi, ker so imeli v svojih pojavih nekaj okornega, da si so bili po svojem bistvu in namenu koristni in dobrodejni. Pa ni

Sicer je pa v mestu velika draginja, ker je tu dosta tujcev.

V občje so tu prav prijazni ljudje. Dve uri hoda od Bolcana proti Meranu sva prenočila v vasi, kjer sva videla cerkveni stolp ki ne stoji navpik, ampak precej poševno; prenočila sva ravno v gostilni, nad katero je visel stolp. Od tod sva šla dalje in došla v rudarsko mesto Klavsen, kjer sva prenočila; ker je bila nedelja šla sva sem k maši; po maši sva dobila dobro kavo pri ondotnih č. kapucinih.

Drugi dan sva došla v Sterzing. Tu je tudi društvo rokodelskih pomočnikov pa nima še svoje hiše. Nama so bili novci pošli, in treba je bilo prositi in trkati pri dobrih ljudeh. Dan po tem sva jo krenila čez imeniten prelaz Brenner. Na gori je bil sneg, pod goro je bil cvetoči maj. Težko sva dospela vrh prelaza; za to hojo sva 6 ur porabila. A z gore navzdol na drugi strani Brenner-ja proti Inšprucku hodila sva zopet 6 ur. Kljubu tej trudapolni hoji naju dobra volja ni za-

bilo dolgo, ko so začeli zopet stikati po sredstvih, katera so bili v kot vrgli s svobodno obrtjo in z odpravo cehov leta 1859. Modre glave državljske začele so opazovati, da se v državni družbi novejših časov živo pogreša nekdanji jedrnat, meščanski ali rokodelski stan. Sedanji časi so vstvarili tudi poleg bogatega tovarnarja tropo lačnih delavcev. Koliko mest je silno naraslo, a naraščaj je bil tak, da je delal državljanom včasih nemajhne skrbi. Kolikokrat so se uprli delavci fabrikantu, ko jim ta ni hotel ali ni mogel povišati plačila; vselej je morala državna roka vmes poseči. Nasprotno pa je vlada zapazila, da ima v rokodelskem mojstru najboljšega državljana, ki je pa začel zavoljo fabrik in svobodne obrtnosti hirati.

Tudi se je po velikih mestih pokazal nov stan „konfekcionarjev“. To niso bili ne mojstri, ne fabrikanti, marveč možje, ki so s svojim denarjem kupovali obrtnijske izdelke od rokodelcev in tem delo dajali, pa navadno za jako slabo plačilo. Rokodelec se je komaj preživil, ako mu je tak konfekcionar — navadno jud — plačo dajal. Sklenila je pa vlada zopet pomagati pravim rokodelcem. Tak pripomoček avstrijskemu rokodelcu bi imele biti nove obrtnijske postave.

Važen del, morebiti najvažnejši del obrtnijskih postav so obrtnijske zadrug, katere morajo politične gosposke s pomočjo kupčijskih in obrtnijskih zbornic na novo v življenje zbuditi, kjer jih še ni. O obrtnijskih zadrugah govori obrtnijska postava od 15. marcija 1883 v VII. poglavji (§ 106—130). Kaj pove torej ta postava o zadevi zadrug ali na novo oživljenih cehov? Vsi rokodelci se združijo v nekako celoto ali društvo. Kjer je n. pr. dosta pekov v enem kraju,

pustila. Ko sva 12 ur na dan prehodila, sva se naposled še skušala, kdo ima urnejše pete. Zvečer ob 9. sva dospela v Inšpruk, kjer sva koj poiskala hišo družbe rokodelskih pomočnikov. Pozno došel nisem dobil večerje, a ipak dobro postelj, na kateri sem ves utrujen sladko zaspal.

Drugi dan sva si mesto ogledala. Tovariš moj, ki ni bil rokodelskega stanu, je prenočil v gostilni.

Od Inšpruka naprej došla sva v Zierl, v tej okolici je glasovita Martinova stena, na kateri je cesar Maks prestal velik strah. Na cesti nasprotni strani je napis:

„Blick empor in die Martins Wand,
Kaisers Max am Rand des Grabes stand“
1884.

„Die Kaisergrotte beweist glorreich,
Das Gott schützet das Haus Österreich.“

Zdaj je v to skalo vdelana jama, kjer je postavljeno razpelo (božja martra). Od Gierla sva prišla v Imst, kjer so nam dali v kloštru ričeta in pol hlebca hruba. (Konoc sledi)

združijo se samo peki, kjer je dosta zidarjev, samo zidarji itd. Kjer je manj rokodelcev, združijo se samo sorodni rokodelci, kjer jih je čisto malo, združijo se vsi vkup. Nobeden rokodelec se takemu društvu ne sme odtegniti.

Namen novih zadrug ali cehov je ta, da se obrtniki v svojo korist združijo, svojo čast varujejo, skupno blagajnice ali zaloge in prodajalnice snujejo ali da si skupno mašine kupujejo, da se uvede pravo razmerje med mojstri in pomočniki, da se slednjim za delo skrbi itd. Važno skrb obrtnijskih zadrug bode čuvanje nad rokodelskimi učenci, da se prav vedejo, in da se jim potrdé spričevala, kedar so se rokodelstva izučili. Zadrug naj bi tudi na to delale, da se napravijo obrtne šole ondi, kjer še niso, da se bode skrbelo za bolne pomočnike, in za bolne učence. Zadrug bi imele tako urejene biti, da mojstri posebej zborujejo in da le nekoliko pomočnikov pride k posvetovanji; kajti pomočniki bodo zopet posebej zbor imeli. Eden poglobitnih namenov teh zadrug je tudi plačevanje majhnih doneskov od strani mojstrov, pomočnikov in učencev za to, da se napravi majhna blagajnica ali kasa za bolne pomočnike. Pomočniki bodo plačevali menda po 3 kr. od služenega goldinarja, mojstri samo polovico tega. O vseh teh in še o drugih določbah mora vsaka zadruga sestaviti natančna pravila ali štatute, po katerih se hoče ravnati. Ta pravila potrdé gosposke v glavnih mestih.

V obče je v zadevi novih zadrug nova obrtnijska postava od 15. marca 1883 hvalevredna, ko nalaga gosposki in obrtnikom dolžnost, osnovati si jih, in ko pove način, kako naj se nove zadrug napravijo in kako naj poslujejo ter delujejo.

Dela bode pa dosti pri novih zadrugah. Dovolj časa in novcev bo treba, da bi se napravile male zadrugne pisarne. Zadrugam bode treba sprejemati predpisane objave obrtnij, sprejemati in odpuščati vajence, zapisovati v delo vstopivše pomočnike in podpisovati spričevala vedno se menjajočim osebam delavskega stanú, naznanila in štatistična poročila dajati na vlado itd. To zahteva že nekoliko spretnosti in vežbanosti; poleg tega pa pride vplačevanje po odstotkih od prisluženih goldinarjev za bolnišno blagajno, kar bo dajalo predstojniku vsaj začetkom veliko posla. To delo čaka vse načelnike zadrug. Ali odkloniti ga ne smejo in ne morejo. Čast rokodelskega stanú terja, da se oklenejo z vso gorečnostjo svojih zadrug. Majhno breme bode seveda vplačevanje v zadrugno blagajnico vsem rokodelcem, ali to bode vse v korist rokodelskemu stanú, ki se bode ravno po svojih zadrugah lahko potegoval za svoje pravice. Mi le želimo, da bi se nove zadrug zlasti po Dolenjskem čvrsto poprijele svoje naloge. 1.

Iz deželnega zbora kranjskega.

Dr. vitez Bleiweis-Trsteniški poročal je v imenu finančnega odseka o uravnavi reke Krke, o čemer je bil razgovor že lansko leto v deželnem zboru. A vlada ni hotela ničesar donášati k troškom, ampak le delo izvršiti po svojih tehniških organih, dasi je uravnava Krke velike važnosti za državo zaradi velike državne ceste in Kostanjeviške graščine, ki je imovina verskega zaklada. Mnenja strokovnjakov so različna; jedni trdijo, da bi se odpravili jezovi, drugi, naj bi se reka Krka potrebila. Vsprejmó se sledeči nasveti finančnega odseka: 1. Ker je uravnava reke Krke v njenem dolinem tekú velike finančialne važnosti posebno za državo, ker oškoduje ponavljajoče se povodnji cestni erar in zemljišča Kostanjeviške graščine, dalje, ker bi se morda po končani uravnavi tudi moglo ploviti po njej, kar je gotovo tudi v državnem interesu, se naprosi c. kr. vlada, da prevzame polovico preiskovalnih troškov na državni zaklad, preiskovalna dela pa naj izvrše državni tehniki; 2. drugo polovico na 2500 gld. proračunjenih troškov prevzame do najvišjega zneska 1250 gld. deželni zaklad.

Poslanec profesor Šuklje pravi, da bode dodal le par skromnih besed v podporo zaslišanih nasvetov. Ko je stavil on svoj samostalni predlog ob uravnavi reke Krke, od takrat neso se razmere preuredile v tej zadevi. Letos posebno, ko je bilo veliko dežja, naraslo je preplavljeno ozemlje po celo uro na široko. Kostanjevčani so si že še pomagali, ker so živino spravili na višje kraje, a prebivalci v sredini preplavljenega ozemlja stanujoči, v vaseh Drama, Vršja Vas, morajo svoja posestva puščati dneve in dneve v vodi, kar je velika škoda za poljedelski stan. Pomisliti pa je, da trtna uš nikjer ni toliko pokončavala, kot v Kostanjeviškem okraju. Tam so skoraj vsi vinogradi uničeni po trtni uši in vinograd, prej vreden 1000 gl., je zdaj vreden komaj 50 gld. In vender so živeli kmetovalci v tem okraju skoro jedino le o tem, kar je vrgel vinograd. Velika, neizmerna škoda bi torej bila, če bi še nadalje dopuščali, da bi debela črna prst tega kraja se še nadalje uničevala po povodnjih Krke. Pač ni izven posušenja Ljubljanskega barja tako važnega melioracijskega vprašanja rešiti, ko ravno uravnava reke Krke. Od leta 1874 pa se to vprašanje razpravlja le z učenimi besedami, danes jedenkrat nastopila se je praktična pot. Preiskave je treba, ali bodo troški v pravem razmerju z dohodki; temeljite morale bodo biti tudi preiskave, ali se bode reka Krka dala uravnati tako, da bode plovna, da bi se les, komprimirano seno itd. laglje spravljalo naprej, kot doslej. Obžalovati je, da se vlada tako malo briga za uravnavo reke Krke in prepušča vse troške le deželnemu zakladu. Saj bi imela svoj interes pri Kostanjevski graščini. Ko-

liki bi donášal Krakovski gozd več verskemu zakladu, korist iz melioracije pa bi bila tudi to, da bi zemljiščni davek narasel, po plovnosti reke Krke pa bi tudi država imela dobiček, ker bi se pridobilo novo občilo. Konečno priporoča nasvete finančnega odseka, kateri se tudi odobré.

Dr. Papež poroča ob osuševalnih delih v Račenski dolini in predlaga, da se deželni odbor pooblašuje, da sme jedino le za ona dela, katera so neobhodno potrebna in neodložljiva za osuševanje doline Račenske uporabiti primeren znesek od svote, katera bode za dela določena v proračunu dež. zaklada za l. 1889. Nasvetu zbor pritrdi.

Poslanec Hren poroča za upravni odsek o prošnji občine Loški potok za izločitev iz Ribniškega sodnega okraja, in združenje z Ložkim sodnim okrajem. Poročevalec pravi, naj se prošnja, ker ni dovoljno utemeljena, izroči deželnemu odboru v nadaljno preiskavo, čemur Dežman ugovarja in nasvetuje, da se prošnja takoj odkloni, kar tudi obvelja.

Poslanec Pfeifer izročil je prošnjo mnogobrojnih posestnikov in trgovcev novomeškega okraja, kateri prosijo, da se deželna naklada na upijanljive pijače popolnem odpravi. — Došla je cela vrsta prošenj, naj bi se deželna naklada na žganje sploh popolnem odpravila, katere se vse izročé finančnemu odseku.

Posvetoval in sklepal je še o mnogih rečeh, o lovski postavi, o šolstvu, o gledališči, o bolnicah, o posilni delavnici, o podporah za ceste itd. Prošnje za poboljšanje učiteljskih plač so se izročile deželnemu odboru, pedagogičnemu društvu v Krškem se je dalo 150 gld., sirotišnici v Kočevju 500 gld., podpore. Več morda povemo prihodnjič.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Nemški cesar je obiskal našega cesarja na Dunaji, kjer so bile velike svečanosti, ko je došlo vse polno druge gospode. Reči smemo, da niso kmalo kje sprejeli kacega tujega vladarja tako slovesno. Od todi je šel nemški cesar v Rim, obiskat laškega kralja in svetega očeta papeža. Govori se, da si prizadeva mladi cesar poravnati med vladami nektera nasprotja, da se odvrne vojska ter ohrani stalni mir. Bog daj!

Na Dunaji je bil sam presvitli cesar odpril državno sadno razstavo in se čudil lepemu sadju. Tudi kranjsko sadje se mu je dopadlo ter je začudeno vprašal, od kdaj imajo Kranjci toliko lepega sadja. Nekatere gospode, kakor g. Rohrmana iz Ljubljane je naravnost pohvalil.

Deželni zbori so dokončali že večinoma svoje delo, ki je bilo največ v tem, da so gospodarske razmere svojih dežel urejevali.

Štajerski deželni zbor je ukrenil, da berači ne bodo smeli prosjačiti, marveč bodo dobili v posebnih hišah jedila, za kar bodo morali pa tudi kaj delati. Gotovo dobro, ker je res mnogo beračev, ki bi lahko delali pa nočejo; ali bojimo se, da bode imela morda dežela še večje breme, kakor sedaj — in da bode marsikateri res ubog prosjak trpel več nadlogo kakor doslej, ko ga hrani krščanska ljubezen.

Od **Ljutomera do Radgone** bode stavila dežela s pomočjo okraja železnico.

V **Istri** se je deželni glavar udal, da smejo slovenski in hrvatski poslanci v svojem jeziku govoriti — pa vendar hrvatsko pisane prošnje zopet ni hotel sprejeti, češ, da je v zbornici on gospodar. Nič ne pomaga Lahoni, ne boče dolgo in zmagal Vas boče Slovan!

V **gornje-avstrijskem** deželnem zboru se je sprejela postava, po kateri se bodo snovali denarni zavodi, podobni našim posojilnicam.

V **českem** deželnem zboru se je izrazila želja, da bi se dal naš cesar kronati še za češkega kralja, kakor je to storil bil pred leti Ogrom na ljubo, da je zdaj kronani ogerski kralj. Poprej so se avstrijski vladarji dali navadno kronati tudi za češkega kralja.

V **tržaški okolici** daje lahonski magistrat za slovenske otroke laške učitelje. Žalostno! Vendar se je ravno zadnje dni odprla v Trstu samem po prizadevanju vrlje družbe sv. Cirila in Metoda prva slovenska šola. Bog daj, da bi jih sledilo še več.

Kaj je novega po širokem svetu?

V obče je položaj po Evropi precej miren in se ni nadejati v prvi bodočnosti kacih homatij.

V **Srbiji** se kaže, da bomo zopet premenili ministerstvo. Kralj je sedaj na Dunaju, a v enem tednu pride v Belgrad; tu, pravijo, se bodo gočile velike premembe.

Bolgari v Makedoniji se zatirajo od turških vradnikov, posebno pa tudi od grških duhovnov. Zahtevajo očitno zboljšanje. Turška vlada je vkazala, da nikakor več ne smejo preganjati Bolgarov. Žali Bog, da turški ukazi ostanejo navadno le na papirju!

Nemški cesar je prišel 11. t. m. popoldne v Rim. Velikansk je bil sprejem. Nekterim italijanskim rogoviležem, ki preže po Trstu in južnem Tirolskem, pa to kar ni všeč, češ, da ni upati, da bi kedaj dobili nenasiljivi Lahi te dežele, ako bodo prijatelji z Nemci,

Perzijski šah je mislil priti v Evropo; ali v bližini Perzije, v srednji Aziji je vse negotovo, zato si ne upa zapustiti domovine.

Piše se nam:

Iz Retja [Fran Levstikova vas] 1. oktobra. Moja želja je, gospod vrednik, ko boste dopise objavljali, da ne bi za moj dopis zmanjkalo prostora. — Akoravno pri nas ne sadimo vinske trte, vendar se spozna tukaj na prvi pogled, da smo Dolenjci. Ravnine sploh ni. Naš kraj je srednje hribovki in ne stoji visoko nad morjem; podoben je morskim valovom, po katerega globinah ponicejuje potoki. Povodnji se ni bati. Zemlja je prsteninsko ilavnata, večinoma bolj tanka, pa precej rodovita, na nji dobro vspevajo vse poljske rastline. Hvala Bogu! Letošnje leto smemo prišteti dobrim letinam; glavni naš pridelek, koruza, se je sploh dobro sponesla; krompirja je v veliki množini; žita po navadi. Deloma obrodilo je tudi sadno drevje, izvzemši kratke češplje. Te pa če rodijo, in če jih zasajamo več ali ne. Za sušenje niso sposobne; da bi iz njih kuhali slivovko, ni več mogoče zaradi povišanega davka. Ni čudo, da po nekaterih vrtilih že poje sekira in se sliski vpitje: „Češplje preč! pa trnja nasadimo, bo vsaj za grajo“. Tako daleč smo že prišli, pa bomo še dalje!

Se nekaj naj omenim. Žalostno je bilo letos čitati po časopisih, kako je tu pa tam potokla strahovita toča. Pri nas malokedaj pade kako zrno toče; komaj stari ljudje pomnijo, kedaj je zadnjič tukaj vse pobila. Zakaj pri nas ni toče? Tega nas varujejo gosto obraščeni bližnji vrhunci hribov, kateri točo nase potegnejo, in pa Bog, za kar ga še v prihodnje prosimo.

Iz Severne Amerike. Tower 12. sept. — Upam, gospod vrednik, da boste mojemu malemu dopisu v „Dol. Novicah“ mali kotiček dovoljili.

Ko sem prebiral Vaš priljubljeni list in si dolge amerikske ure preganjal, sem tudi bral, kaj se godi v naši slovenski domačiji, za katero mi še srce le gorkeje bije. Naletim na sporočilo, da Vaš vrli in pogumni, mladi prvi dolenski „Sokol“ omislil si je zastavo, za katero nabira dobrovoljne darove. Ker mi pa tudi moje navdušeno slovensko srce pravi: pomagaj bratu, slovenskemu Sokolu, in Bog Ti bo povrnil vse, kar storiš za svoj lastni narod in bodi ponosen na svoj jezik in svoj narod.

Tako upam in se obrnem na Vas, dragi gospod urednik, da izročite ta mali darek*) povelništvu in starosti Dolenjskega Sokola. Ti pa ljubljani mi Sokole, stopaj hrabro i pogumno pod svojo zastavo in spodbujaj brate — še več nam zaleži mladih dolenskih Sokolov!

To je želja rodoljuba in domoljuba

N. N. Metličana.

*) Izročili smo društvu „Dol. Sokola“ 5 for. 50 kr. — Potrdilo o tem bo društvo pozneje priobčilo. Vred.

Domače vesti.

(Presvitli cesar) je daroval za požarno stražo v Žužemberku 80 gld.

(Premembe pri duhovnikih.) Č. g. Dam. Pavlič, župnik v Zagorji na Notranjskem, je dobil faro v Kostanjevici. Č. g. Lotrič gre za župnika v Zlatopolje; č. g. Jak. Lebar za kaplana v Boštanj, č. g. Fr. Demšar k sv. Križu pri Kostanjevici, č. g. Lavoslav Picigas v Mirno peč, č. g. Ant. Krainer v Kolovrat, č. g. Konr. Texter na Čatež pri Krškem.

(Premembe pri uradnikih.) V Krško je prišel za sodnijskega kancelista g. Čičarič, dozdej žendarmerijski stražmešter v Radgoni.

(Premembe pri učiteljstvu.) G. Št. Tomšič, nadučitelj v Starem logu, gre v Vipavo za nadučitelja, g. Mandeljec iz Loža za nadučitelja v Sodražico. Gospodična A. Klančar v Novem mestu se je službi odpovedala.

(Podpore šolam) je dovolil deželni zbor za leto 1889 sledeče za zgradbe ljudskih šol iz deželnega zaklada naslednim občinam: Cerknica 100 gl., Babno polje 100 gl., Radeče na Gorenjskem 200 gl., Sveta Gora 100 gl., Sv. Trojica 200 gl., Radomlje 300 gl., Grahovo 300 gl., Radence 100 gl., Podgora 100 gl., Češnjice 200 gl., Bojance 100 gl., Streklevec 200 gl., Stari Trg pri Poljanah 100 gl., Cernomelj 1000 gl., Metlika 1000 gl., Šent Vid pri Vipavi 200 gl., Kropa 200 gl., Trboje 400 gl., Šturija 400 gl., Petrova vas ? Skupaj 5500 gld.

(† Umrli) je 4. dan t. m. na Radovici po dolgi mučni boleznini posestnik Martin Kramarič. Bil je pokojni dober gospodar, razumen vinorejec. V njegovi kleti dobivala so se izvrstna vina. Vradoviški občini je bil umrl celih 29 let župan. Črnomeljski metliški okraj ga je dvakrat izbral deželnim poslancem. Bil je pokojni cerkve zvest sin; poleg tega vselej odločen, nevstrašljiv narodnjak. Naj v miru počiva!

(Vabilo) na LXXXI. odborovo skupščino „Matice Slovenske“ v sredo 17. oktobra 1888. l. ob 5. uri popoldne v društveni hiši na Kongresnem trgu št. 7. Dnevni red: 1. Potrjenje zapisnikov o XXIII. rednem velikem zboru in o LXXX. odborovi seji. 2. Naznanila predsedništva. 3. Poročilo književnega odseka. 4. Poročilo gospodarskega odseka. 5. Ukrepi gledé 40letnice Nj. Veličanstva. 6. Poročilo tajnikovo. 7. Druge posameznosti.

(Razglas!) Pravila zadruga vseh obrtnikov Metliškega sodnijskega okraja v Metliki je c. k. deželna vlada potrdila; zato skliče se s tem združni zbor na 21. oktobra 1888 ob 9. uri dopoldan v mestno hišo v Metliki, da si združnega načelnika, njega namestnika, 10 odbornikov in

4 namestnike na tri leta izvoli. — Vsi obrtniki vabijo se s tem, da ako nad polovico volilcev ne pride, bode se 18. novembra t. l. ob tisti uri in na tistem kraju volitev vršila brez ozira na število navzočih zadružnikov. — Temu razglasu še dostavimo, da je pravila zadruga sestavil gosp. Leopold Gengl, tamošnji posestnik in obč. tajnik, ter da ga je sl. c. kr. okr. glavarstvo v Črnomlji tudi tej zadrugi za cesarskega komisarja nastavilo. — Metliškemu občinstvu pa gratuliramo, da ima tako spretnega in delavnega gospoda v svoji sredi, ki je že marsikaj v občino korist ukrenil.

(V Veliki Dolini) otvorila se bode letos dvorazredna šola; enorazrednica na Jesenicah v isti fari pa opustila.

(Prvi rak v Krki). Minuli teden vjel je ribič viteza Fichtenau-a v Krki poleg Struge raka. Rak je kaci 5 let star. Če ni ostrupila Krka tega raka, lahko upamo, da se nam še drugi ohranijo in s časom pomnože, če jih bomo pridno vlagali.

(Kranjska sadna razstava) v Ljubljani obeta, da bode lepa; otvorila se bode 18. t. m. Dolenjci, oglejte si jo v obilni meri. V Celji je bila tudi lepa kmetijska razstava in tako mnogobrojno obiskovana, da je bilo več dohodkov ko stroškov.

(Ljubljansko mesto) bode vzelo pol milijona na posodo, da bode napeljalo v odvod.

(Zadnje deževje) je povzročilo velike povodnji na Kranjskem, kakor tudi v sosednjih deželah; posebno Tiroinci so hudo udarjeni.

(Smrkavost pri konjih) v Drami pri Št. Jarneji je čisto prenehala.

(Nesreča) po trtni uši v kostanjeviškem okraju je zelo velika; večina vinogradov je skoro že ukončana, n. pr.: 12 kmetov je vzelo lani v zakup ali štant vinograde od graščine; letos že prosijo, da bi zakupna pogodba, sklenjena na 6 let, nič več ne veljala, kajti že letos so vse trte suhe. Tudi vinogradi okoli Krškega so kaj žalostni.

(Redka surovost.) Dolenjci so daleč okrog znani kot jako prijazni in postrežljivi ljudje. Sramoto svojim rojakom pa je delal odraščeni fant Janez Gramec iz Malenc, ko je spomladi pri Čatežu s kamenjem napadel Krške kolesarje (bicikliste). Odšel pa tudi ni zasluženi kazni. Pri Kostanjeviški sodnji obsodili so ga na 14 dni zapora.

Razne vesti.

* (Utrinki zvezd.) Zvezdogledi so izračunili, da se svit manjših meteorov zapazi s prostim oesom v višini 80 angleških milj. Utrinki ngasnejo v višini 54 milj. Večji meteori, takozvane ognjene kroglice, pasti morajo v nižavo za 11 milj. predno se začno svetiti; zapazimo jih torej v višini 69 milj. Ko se razpočijo, oddaljeni so od zemlje še 30 milj. — Kolikor do sedaj znano, je devet nebesnih prikazni, ki se imenujejo po dotičnih ozvezdijih. — Glavni dnevi

zvezdnih utrinkov so: 2. januv., 20. aprila, 6. maja, 28. julija, 10. avgusta, 18. oktobra, 13. novembra, 27. novemb. in 10. decembra.

V mesecu septemb. v Novomestu vračujoča se pisma:

Lourencie Marija, Vagaz — Dremšek Janez, Penn — Ajdic Matija, Nabresina — Zajc Mathild, Laibach — Bašer Josef, Topusko — Jakše Johan, Leoben — Malčič Ivan, Koroseni — Bradobic Nika, Omaha (dva) — Zure Jean, New York — Burnig, Stein — Vodopivec Maria, Triest — Barbič Josefa, Möttling — Benedikt N., Laibach — Fabija Felja, Lipnica — Kičk Franc, Laibach — Mauer Antou, Montana — Paulic Anton, Treben — Kocian N., Würdl — Kullovitz Jakob, Chicago — Rakoše Ana, Zagrab — Hudalc Martin, Joliet.

Žitna cena v Novem mestu 8. oktobra 1888.

Domače pšenice mernik 1 gld. 90 kr., Debelače (koruze) 1 gld. 50 kr., Soršice 1 gld. 50 kr., Rži 1 gld. 50 kr., Ječmena 1 gld. 40 kr., Ajde 1 gld. 33 kr., Ovsas 65 kr., Krompirja 55 kr.

Loterijske srečke.

Gradec 29. septembra	26	75	4	37	47
Trst 6. oktobra	88	41	75	34	21

Za popravo hiše katoliške družbe rokodelskih pomočnikov v Rudolfovem so darovali:

G. Valent. Brgant 2 gl., Gospica V. Melzer 10 gl., Neimenovan gospod iz Lj. 25 gld.

Za pogorelce v Št. Petru je daroval:

Gosp. Primož Peterlin od sv. Lenarta 2 gld. Bog plati.

Za zastavo „Dol. Sokola“ so do sedaj darovali:

II. izkaz 108 gl. 23 kr. Gg.: Viljem Tomic v Trebnjem 5 gl.; iz Žužemberka: Dr. Volčič 2 gl., Jakob Dereani, Fran Pehani st. in Josipina Vehovec po 1 gl.; Ignacij Vrančič iz Zagradca 1 gl.; iz Ljubljane: M. Keršič 1 gl. 50 kr., Anton Obreza, Sparovitz, Majer, Zupančič, Ivan Meden in Fran Ban po 1 gl., Novak 70 kr.; Vinko Lapajne iz Idrije, Bösenbacher iz Zagreba, Kovarik iz Nymburka, Schrey v Lescah po 1 gl.; O. Ladislaus Hrovat v Novem mestu 2 gl.; Fran Herzan, Jan Vael, M. Zarnik, Vavken, Jakob Butalič, Josip Skofic, Marija Gombač, Skopezynski, Lenuci, J. Zimmerman, prof. Vamberger, starosta Podkupskega „Sokola“, prof. Dr. I. Dožkal, Oroslav Auer po 1 gl.; B. 60 kr.; gospica pl. Poka, gg.: Cerk, Florjančič, Koncilja, Schmorancer, Anton Vrančič, Josip Hrovat, Josip Zorc, Fran Dekval, Ausec, N. N., Bončar, Josip Rebek, Mayer, Hanuš, Ig. Čamerlik, Fran Lovec, Rezika Lovec, Fran Pevec, Klopčič, Jos. Tonis, gospica Anica, Fran Hribar, Zajc, Karol Kulik, Venceslav Buttner, Jakob Zalaznik, Dragotin Hribar, N., H. L., Vitauš, M. Knez, M. Klesčič, ?, ?, Neimenovan, B., A Žumer po 50 kr. Skupaj 19 gld. Gospica Marija Volk 60 kr., g. Fran Volk 46 kr. Gg.: Novakovič. N. N., Neimenovan, Ladisl. Bednar, Ana Korošic, Marija Lovec, Neimenovan, Pelan po 40 kr. Skupaj 3 gl. 20 kr. Gospa Helena Hauptman 33 kr. Gg.: Klein, Gale, Soklič, Debevec, Gogala, Janko Kos, Jamšek, Foerster, Majar, Lovro Belič, Vinko Premk, Ivan Podgornik, Franjo Dežman, Matevž Skrabeč, Jenska, Bizeljski hram, Mataje, Ivan Jenko, gospica Bonač, Nikola Winterhalter, Ivan Abzac, Prpič po 30 kr. Skupaj 6 gld. 60 kr. Neimenovan 21 kr. Gg.: Mezek Martin, Mezek Lovro, Šifer, Rant, Kessler, Tomšič, Götzl, Jos. Knez, Karol Vidmar, J. Drachsler, V. Benkovič, Paušek, A. Statnar, E. Rizzard, J. Košenina, J. Pavetič, Marija Skrabeč, gospica J. Kubic, Neimenovan, Neimenovana, Neimenovana, Neimenovan, Neimenovana, Neimenovana, Schmitzer, Prelec, Verovšek, gospa Košenina, gospica Petrovič, Amalia Jerovec, Žvan, Cvetnič, M. Požek, Jos. Grm po 20 kr. Skupaj 6 gld 80 kr. — Skupaj 185 gld. 23 kr.

Vsem gspdc. in gg. darovalcem izreka tem potom svojo toplo zahvalo odbor „Dolenjskega Sokola“.

Zahvala.

Za milo sočutje ob smrti in za obilo spremstvo pri pogrebu našega iskreno ljubljenega očeta, oziroma starega očeta in tasta, gospoda

Franc Illowsky-ga,

posestnika in pekovskega mojstra,

izrekamo vsim najtoplejšo zahvalo.

[154]

Žalujoči zaostali.

Klobučar,

izurjen, samec, srednje starosti, poštenega zdržanja, se sprejme takoj. — Kje pove iz prijaznosti vredništvo „Dol. Novic“.

[153]

V kavarno se sprejme

učenec, ki je trdega zdravja, lepega vedenja, in je vsaj ljudsko šolo dovršil. Isti bi lahko še obiskoval šolski tečaj za trgovske učence; tudi bi takoj dobival nekaj plače. Popraša naj se v kavarni v Rudolfove m.

Ustanovljeno
1. 1837.

Matija Gerber

Ustanovljeno
1. 1837.

(J. C. GERBER) v Ljubljani
priporoča

svojo bogato in raznovrstno zalogo

slovenskih molitvenih knjig,

po jako nizkih cenah in različno vezanih, na primér v papirju, v pol usnji pozlačene, popolnoma v usnji z zlato obrezo, v rujavem usnji okovane, dalje vezane v slonovi kosti, v ponarejenem kristalu, v žametu in plišu, z pozlačenimi vogli in s podobo v sredi. Izdeluje pa jih tudi, kakorkoli zahtevajo častiti naročniki.

Kdor vzame večje število knjižic, dovolim mu primerno znižanje cene (rabat).

Častite naročnike prosim, da naj se kar naravnost na mé obračajo.

Cenilnik pošljem na zahtevanje brezplačno in franko.

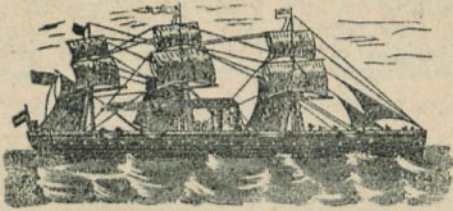
Dalje opozarjam svoje p. n. naročnike in kupovalce, da se že nekoliko časa prodajajo in širijo med ljudstvom slovenski molitveniki, ki niso na Krausjem prišli na svetlo, katerih ni spisal kaki gospod duhovnik in ki tudi nimajo knezoškofijskega potrjenja. Na teh knjigah se dalje nahajajo tudi taki napisi, kakor jih imajo knjige, ki so v moji zalogi in še celo trije različni napisi, med tem ko je vsebina pri vseh knjigah enaka.

[142—3]

Dobivajo se po vseh knjigarnah.

JOS. PAULIN

v Ljubljani, Marijin trg št. 2.

Koncesionirani glavni agent za póttnike
v Ameriko.

Prodaja vožnje karte s polno garancijo od Ljubljane po najbližnji poti in naravnost do vsakorénega kraja v Ameriko, po najnižji ceni in pošteni postrežbi. „Cena od Ljubljane do Amerike od 60 gld. naprej“.

Kdor želi po ceni, dobro, hitro in srečno potovati, naj se zanesljivo obrne name in naj pazi, da se ne pusti tujim agentom zapljati.

Za Kranjce, Spodnje Štajerce in Hrvate je pot čez Ljubljano in Gorenjsko najboljša, najhitrejša in najcenejša, ker tu imajo le moji potniki mnogo znižano vožno ceno in moji uradniki sprejemajo v varstvo potnike na vsaki večji postaji in jim pomagajo zopet naprej.

Z natančnejim poukom se radovoljno služi. [132-3]

Moji potniki so še vsi srečno dosegli svoj namen.

Od Ljubljane do Amerike le 13 dni.

Težkega bika

[149-2] (12 centov), ima na prodaj
Andrej Šali v Češči vasi pri Novem mestu.

Takoj se sprejmeta pri [155]
oskrbništvu graščine Radelca (p. Bučka)

majar in eden kravar.

Térja se popolno znanje v svojem poslu, zvestoba,
rednost in ubogljivost proti predpostavljenim.

Jože Strzelba v Ljubljani

kupuje vedno po najvišji ceni:

češminjevo ljubje, jeternik, čmeriko
(teloh), sladke ali šentjanžove koreni-
nice, arnikove rožice
in razna druga zelišča.

V Novem mestu sprejema blago iz prijaznosti gospa
Marija Rohrmann. [12-13]

V Zatičini na Dolenjskem,
tik c. kr. uradov in farne cerkve, dá se

*** krčma, ***

(zelo pripravno za prodajalnico) s posebnim poslopjem,
kegljiščem, kakor tudi zemljiščem od 1. grudna t. l.
v najem. Oddá se tudi za desetek. — Več o tem
pove lastnik

Fran Kovač, posestnik in učitelj
[129-4] v Zatičini.

Lekarna pri angelju

Simon Sladović plem. Sladoević (prej Rizzoli) v Novem mestu.

P. n. občinstvu v mestu in okolici najuljudneje naznanjam, da sem od prej na dobrem glasu poznano Rizzoli-jevo lekarno prevzel, jo popolnoma novo vredil, ter jo z vsemi tudi najnovejšimi zdravili dobro založil. Dobivajo se razne tu- in inozemske specialitete, razne kirurški pripravke, gumi- in gutaperha-izdelki (fabrikati) in obveze (Verbandmittel). Nadalje imam vedno sveže napolnjene vsakovrstne mineralne vode. Mej drugimi rečmi priporočam že od prej dobro poznane zdravila za živino, kakor:

Mr. Tetley-eva zdravilna štupa za svinje, neogibno potreben pripomoček za svinjorejo. Izvrstna po mnogoterih izkušnjah utrjena, z najboljšim vspehom rabljena štupa za vsakovrstne svinjske bolezni in najboljši pripomoček proti kugi. Cena enega zavojčka 36 kr.

Švicarska štupa za goveje živino. To štupo rabijo na Švicarskem na vseh večjih pristavah z najboljšim vspehom.

Skušena štupa za konje. Brez te ne bi smel nikdo biti, kdor hoče lepe konje imeti. Zavojček 40 kr.

Restitutionsfluid ali cvet za konje, pravo krepilo in neobhodno potrebno za konjske noge. Steklenica 80 kr.

Prah zoper bolezni pri kokoših, purah, racah in sploh domači pernati živali. Zavojček 25 kr.

Naročila bom izvrševal točno in takoj po pošti in sicer najbolje s poštnim povzetkom (Postnachnahme). [136-4]